УДК 339.137:664.143:628.5
JEL O13

Демяненко К.А., аспірант,
КНУ імені Тараса Шевченка

АНАЛІЗ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОНДИТЕРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНОГО ФАКТОРУ

Розглянуто вагомі екологічні аспекти діяльності кондитерських підприємств, досліджено фактори формування їх конкурентоспроможності. Проаналізовано динаміку викидів та відходів кондитерських підприємств, їх вагомість у формуванні конкурентоспроможності. Проаналізовано загальну конкурентоспроможність кондитерських підприємств з урахуванням екологічного фактору в сучасних умовах.

Ключові слова: *вагомий екологічний аспект, екологічний фактор, конкурентоспроможність, екологічний менеджмент.*

Постановка проблеми. Харчова промисловість займає одне з провідних місць у галузевій структурі України. Продукція харчової промисловості складає більше 20% всієї продукції, що виготовляється в Україні. У харчовій промисловості зайнято більше 12% працездатного населення країни. Асортимент виробленої продукції охоплює більше 3000 найменувань. Все це робить харчову галузь стратегічно важливою для економіки України. Кондитерська промисловість – одна з найбільш розвинених галузей харчової промисловості, загальний обсяг виробництва підприємств якої складає більше 1 млн. т продукції на рік, що дозволяє повністю забезпечити потреби внутрішнього ринку та бути експортоорієнтованою (продукція експортується у більше ніж 50 країн світу). Це вимагає впровадження та удосконалення системи екологічного менеджменту, як інструменту виходу та утримання позицій на світовому ринку.

Аналіз останніх публікацій. Проблемами еколого-економічного управління, екологічного менеджменту, екологізації виробництва займалися такі вчені як: Д. Баюра, Л. Гацька, Ю. Давидюк, Г. Купалова, Л. Кожушко, В. Лозанська, Л. Мельник, А. Садєков, І. Синякевич, В. Хобта, В. Шевчук. Дослідженням конкурентоспроможності присвячені праці В.Базилевича, Г. Филюк, Т. Харченко, Ю. Єханурова, А.Гальчинського, В.Гейця. Вагомий внесок у практику здійснення екологічного менеджменту та конкурентоспроможності належить також й іноземним дослідникам: Г. Брейнсу, К. Гелбрейту, В. Ойкену, М. Портеру, П. Самуельсону, Ф. Хайєку та ін.

Невирішені частини проблеми. Роль екологічного менеджменту підприємства набуває особливого значення в контексті забезпечення сталого розвитку та основних критеріїв його досягнення. Підвищення ефективності екологічного менеджменту кондитерської галузі вимагає відповідного удосконалення важелів та інструментів впливу екологічної політики на конкурентоспроможність підприємств. В роботах досліджені окремі аспекти впровадження екологічного менеджменту, формування конкурентоспроможності, механізм оцінки впливу окремих факторів на

конкурентоспроможність підприємств та формування конкурентних переваг. Проте нині не сформована комплексна система показників та не розроблена єдина методика оцінки впливу екологічного менеджменту на результати діяльності та конкурентоспроможність кондитерських підприємств.

Мета статті дослідити вагомі екологічні аспекти діяльності кондитерських підприємств і проаналізувати їх конкурентоспроможність з урахуванням екологічного фактору.

Результати дослідження. Великі кондитерські компанії і особливо транснаціональні не можуть успішно розвиватися без експортної діяльності. Українська кондитерська промисловість вже довела свою конкурентоспроможність на внутрішньому і зовнішньому ринках: продукція цієї галузі відповідає європейським показникам якості. Оскільки частка експорту в загальному обсязі виробництва окремих підприємств становить від 30 до 70 %, це суттєво впливає на їхню стратегічну політику і обумовлює подальше нарощування виробничого потенціалу [3].

Міжнародна торгівля на кондитерському ринку достатньо розвинена, що зумовлює високі обсяги експорту та імпорту продукції. При цьому світовий експорт кондитерських виробів менше концентрований, ніж імпорт, це свідчить про високий рівень конкуренції між головними експортерами кондитерської продукції. У рейтингу ТОП-100 кондитерських компаній світу від Candy Industry потрапили 3 українські виробники: кондитерська корпорація «Roshen», виробниче об'єднання «Конті» та кондитерська компанія «АВК» (24, 43 та 67 місця відповідно) [2].

Зважаючи на те, що для кондитерських підприємств на вітчизняному ринку дуже мало перспектив через постійне падіння платоспроможності населення, відповідно все більша відмова від солодощів, або перехід на більш дешевий сегмент, а також на неможливість конкурувати з великими гравцями ринку, необхідно шукати шляхи збільшення частки зовнішніх ринків. Зовнішні ринки виявляються дуже привабливою перспективою для українських підприємств, проте на них висока конкуренція. Для забезпечення конкурентоспроможності вітчизняних кондитерських підприємств на світових ринках, в першу чергу їм необхідно звернути увагу на основні ключові фактори, в яких вони програють. Виходячи з проведеного дослідження для вітчизняних кондитерських підприємств це видається можливим лише за рахунок двох факторів. По-перше, це скорочення витрат на виробництво, оскільки вони мають дуже велику собівартість. Це можливе за рахунок скорочення витрат ресурсів для виробництва, зокрема, витрат матеріалів, енергії тощо. По-друге, в контексті сталого розвитку світові тенденції свідчать, що все більше споживачі віддають перевагу екологічно дружнім продуктам, а також компаніям, які піклуються про свій «дбайливий до довкілля» імідж. Всі світові лідери вже давно переорієнтувалися на екологічно чисті виробництва, або ж перебувають в процесі екологізації виробництва. Тому екологічний фактор відіграє дуже важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності вітчизняних кондитерських підприємств. Окрім того, що екологізація виробництва призводить до зменшення негативного впливу на довкілля, вона також надає суттєві економічні вигоди, серед яких зменшення екологічних

витрат, екологічних платежів та штрафів. А це в свою чергу також відбивається на собівартості продукції. Більш того, таким чином підприємства отримують конкурентні переваги через набуття позитивного іміджу в очах споживачів та світової спільноти.

Зважаючи на те, що в контексті сталого розвитку для досягнення конкурентних переваг кондитерським підприємствам необхідно турбуватися про свій «соціально відповідальний» імідж і в той же час підвищувати свої конкурентні переваги за рахунок екологізації виробництва проаналізуємо вплив екологічних аспектів на їх діяльність дослідивши конкурентоспроможність кондитерських підприємств з урахуванням впливу екологічного фактору за період 2012-2015 рр. Для аналізу конкурентоспроможності визначальними є п'ять основних підприємств галузі, які охоплюють більшу частку ринку – це ПАТ «Виробниче об'єднання «КОНТІ», ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН», ПАТ «Київська кондитерська фабрика «РОШЕН», ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ».

Враховуючи особливості діяльності кондитерських підприємств, проаналізувавши їх діяльність можна побачити, що найбільш вагомі екологічні аспекти для них – це викиди в атмосферне повітря та відходи виробництва. По викидам в атмосферне повітря кондитерськими підприємствами України аналіз робимо за двома типами викидів – це викиди діоксиду вуглецю, а також найбільш небезпечні – викиди інших сполук, окрім діоксиду вуглецю. За період 2012-2015 рр. ситуація з викидами в атмосферне повітря була наступною (табл. 1.).

Таблиця. 1.

Сумарні викиди забруднювальних речовин в атмосферне повітря за 2012-2015 рр.

Рік	Найменування забруднювальної речовини	Викинуто в атмосферне повітря, т.				
		ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ"	ПАТ "Вінницька кондитерська фабрика"	ПАТ "Кременчуцька кондитерська фабрика "РОШЕН"	ПАТ "Київська кондитерська фабрика "РОШЕН"	ПАТ "Кондитерська фабрика "А.В.К." м. Дніпропетровськ"
2012	Всього забруднювальних речовин (крім вуглецю діоксиду)	18,650	50,924	19,005	30,072	62,104
	Вуглецю діоксид	10687,281	14101,760	6721,870	14581,060	8032,495
2013	Всього забруднювальних речовин (крім вуглецю діоксиду)	12,706	49,624	14,962	25,040	37,091
	Вуглецю діоксид	10661,976	16316,582	6721,870	13750,200	7194,321
2014	Всього забруднювальних речовин (крім вуглецю діоксиду)	11,572	46,364	14,945	19,233	29,127
	Вуглецю діоксид	6302,779	14981,573	6721,870	11075,500	5744,380
2015	Всього забруднювальних речовин (крім вуглецю діоксиду)	9,501	56,570	15,090	18,913	27,877
	Вуглецю діоксид	6379,237	14356,858	6791,382	10721,300	5722,943

Джерело: складено та розраховано автором за даними статистичної звітності

Як бачимо з наведеної динаміки, найбільше викидів діоксиду вуглецю в атмосферне повітря здійснює ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», яка суттєво випереджає інші підприємства. На другому місці за викидами діоксиду вуглецю ПАТ «Київська кондитерська фабрика «РОШЕН». Третє місце посідає ПАТ «Виробниче об'єднання «КОНТІ». Найменші викиди діоксиду вуглецю мають ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН» та ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ. По динаміці показників викидів діоксиду вуглецю за останні роки дуже чітко видно, що лідером галузі у зменшенні викидів є ПАТ «Виробниче об'єднання «КОНТІ», яке з 2012 по 2015 р. скоротило викиди майже вдвічі – на 40%. Всі інші підприємства також демонструють зменшення показників викидів, окрім ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН», яка має стабільну тенденцію константи, тобто вони ані зростають, ані зменшуються. Найяскравіше виражено особливу поведінку по ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», у якої в 2013 р. відбулося різке зростання порівняно з 2012 роком, проте надалі відбулося постійне падіння обсягів викидів діоксину вуглецю. Така особливість пов'язана з початком впровадження екологічного менеджменту та природоохоронних заходів.

За показниками викидів в повітря інших забруднювальних речовин окрім діоксиду вуглецю, так само лідерство за обсягами тримає ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика».

На другому місці за кількістю викидів забруднювальних речовин в повітря, окрім діоксиду вуглецю, знаходиться ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ. Однак, якщо поглянути на тенденцію, то можна сказати, що незважаючи на великі обсяги викидів, це підприємство демонструє найкращий результат по їх зменшенню за аналізований період. За 2012-2015 рр. підприємство зменшило показник викидів на 45%.

Третє місце посідає ПАТ «Київська кондитерська фабрика «РОШЕН», яка має тенденцію до зменшення таких викидів. З проведеного аналізу можна побачити характерну особливість – всі кондитерські підприємства мають тенденцію до зменшення даних викидів у повітря, окрім ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», яка їх поступово зменшує, а в 2015 р. стрімко збільшує. Це пов'язано із запуском нових технологічних виробничих процесів, які викликають додаткові викиди через розширення виробничих процесів.

Проаналізуємо другий за вагомістю фактор екологічного менеджменту кондитерських підприємств – відходи виробництва, що утворилися в наслідок виробничих процесів.

Відповідно до державних стандартів відходи класифікують за різними ознаками, і кожному типу присвоюється код класифікації, який визначений Державним класифікатором.

З метою аналізу тенденцій в розрізі підприємств згрупуємо відходи за класами небезпеки на: надзвичайно та високо небезпечні відходи, і мало та помірно небезпечні відходи. Зведемо всі типи відходів по класам на визначені нами групи. (табл. 2.)

Таблиця. 2.

Кількість відходів, що утворилися протягом року за 2012-2015 рр.

Рік	Клас небезпеки відходів	Утворилося відходів протягом року, тонн				
		ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ"	ПАТ "Вінницька кондитерська фабрика"	ПАТ "Кременчуцька кондитерська фабрика "РОШЕН"	ПАТ "Київська кондитерська фабрика "РОШЕН"	ПАТ "Кондитерська фабрика "А.В.К." м. Дніпропетровськ"
2012	Надзвичайно та високо небезпечні	11,424	3,931	0,700	5,517	2,760
	Мало та помірно небезпечні	2420,432	2402,899	530,599	8983,323	1231,797
2013	Надзвичайно та високо небезпечні	22,749	4,332	1,067	2,510	1,029
	Мало та помірно небезпечні	6933,858	2202,139	463,558	10211,107	1197,401
2014	Надзвичайно та високо небезпечні	0,859	2,989	0,866	1,200	0,160
	Мало та помірно небезпечні	715,089	2202,082	461,817	3644,440	377,801
2015	Надзвичайно та високо небезпечні	1,711	3,660	4,594	0,700	0,150
	Мало та помірно небезпечні	753,193	1889,671	619,412	2828,840	657,897

Джерело: складено та розраховано автором за даними статистичної звітності

За період 2012-2015 рр. найбільше надзвичайно та високо небезпечних відходів мало ПАТ «Виробниче об'єднання «КОНТІ», яке до того ж вирізняється яскравою особливою динамікою їх утворення. За 2013 р. їх утворилося вдвічі більше, ніж у 2012 р., проте вже наступного 2014 року їх обсяг різко скоротився орієнтовно на 80%. Особливістю даного підприємства також є те, що воно в рази перевищує показники інших підприємств.

На другому місці за обсягами відходів знаходиться ПАТ «Вінницька кондитерська фабрика», за якою іде ПАТ «Київська кондитерська фабрика «РОШЕН». За винятком Вінницької кондитерської фабрики, всі підприємства демонструють поступове зменшення таких відходів. Як бачимо, найкращу тенденцію по групі надзвичайно та високо небезпечних відходів має ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ, яка за три роки скоротила свої відходи на 90%, і звела їх практично до нуля. Виняток із правил складає ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН», у якої з 2014 року відбулося різке збільшення відходів високо небезпечної групи.

В групі мало та помірно небезпечних відходів на першому місці, на відміну від високо небезпечних, вже перебуває ПАТ «Київська кондитерська фабрика «РОШЕН», яка на порядок вище за всі інші підприємства. На другому місці зі схожою тенденцією, як і у високо небезпечних відходах, залишається ПАТ «Виробниче

об'єднання «КОНТІ», яке спершу різко збільшує обсяги відходів, а потім різко зменшує і зводить маже до нуля. Стосовно цієї групи відходів відмінною рисою є постійне зменшення їх обсягів по всім підприємствам з 2013 року, по деяким більш відчутніше, по деяким менш відчутно. Така тенденція спричинена активним впровадженням екологічного менеджменту на підприємствах, а також заходами державного регулювання охорони довкілля.

Для аналізу конкурентоспроможності кондитерських підприємств з урахуванням екологічних факторів беремо до уваги визначені вагомі екологічні фактори разом з економічними. Таким чином, аналіз конкурентоспроможності здійснимо за такими показниками, як: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), власний капітал підприємства, сукупні зобов'язання, викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин (крім вуглецю діоксиду), викиди в атмосферне повітря крім вуглецю діоксиду, обсяг надзвичайно та високо небезпечних відходів, обсяг мало та помірно небезпечних відходів. Зважаючи на те, що показники мають різні одиниці виміру, здійснимо розрахунки для отримання співрозмірних значень, що представлені матрицею нормалізованих значень. Виходячи з частки кожного підприємства у характеристиках конкурентоспроможності, визначаємо ентропію, внутрішню вагомість характеристик, та коефіцієнти значущості характеристик конкурентоспроможності.

Результатом оцінки є матриця комплексної оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств з урахуванням значущості характеристик його діяльності, на підставі якої будується радар конкурентоспроможності в розрізі окремих років для оцінки вагомості окремих факторів.

На основі проведеної оцінки конкурентоспроможності кондитерських підприємств з урахуванням екологічного фактору найбільшу конкурентоспроможність за 2012 рік має ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН», оскільки має найкращі показники за параметрами викидів в атмосферне повітря та відходів виробництва. Також «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН» має найкращі показники собівартості продукції порівняно з іншими підприємствами. На другому місці за екологічними показниками відходів та викидів в атмосферне повітря по рейтингу перебуває ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ», і так само на другому місці за показником собівартості. Три інші кондитерські фабрики значно програють за цими показниками. ПАТ «Київська кондитерська фабрика «РОШЕН» також має непогані показники по викидам в атмосферне повітря, проте поступається за параметрами відходів.

На основі проведеної оцінки конкурентоспроможності кондитерських підприємств з урахуванням екологічного фактору найбільшу конкурентоспроможність за 2013 рік знову показує ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН», оскільки має найкращі показники за параметрами викидів в атмосферне повітря та відходів виробництва. Також «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН» має найкращі показники собівартості продукції порівняно з іншими підприємствами. На другому місці за екологічними показниками відходів та викидів в атмосферне повітря по

рейтингу перебуває ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ», і так само на другому місці за показником собівартості. Три інші кондитерські фабрики значно програють за цими показниками. На третьому місці за оцінкою конкурентоспроможності з екологічним фактором знаходиться ПАТ "Виробниче об'єднання «КОНТІ», яке потіснило на позицію ПАТ «Київська кондитерська фабрика «РОШЕН» , що мала кращі показники за результатами 2012 року. Однак це склалося за рахунок мінімальних викидів в атмосферне повітря, причому в то же час ситуація з викидами по підприємству значно гірша.

Найбільшу конкурентоспроможність за 2014 рік вже демонструє ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ», на другому місці ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ", і на третьому – ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН». ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ» має найкращі показники за параметрами викидів в атмосферне повітря та відходів виробництва. За параметрами викидів фактично на такому ж рівні знаходиться ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ", проте з відходами у нього ситуація значно складніша, відходів достатньо багато ще залишається по підприємству. Однак, на друге місце підприємство змогло попасти ще за рахунок чистого доходу від реалізації, оскільки за вагомістю впливу на конкурентоспроможність він має частку 21%, що лише на 8% менше показника відходів. На третьому місці знаходиться «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН», яка має найкращі показники собівартості продукції та сукупних зобов’язань порівняно з іншими підприємствами. Проте з відходами ситуація значно гірше, особливо з надзвичайно та високо небезпечними. Значно гірші показники мають Вінницька кондитерська фабрика та Київська кондитерська фабрика «РОШЕН». У них найбільше відходів як високо так і помірно небезпечних, а також надзвичайно багато викидів в атмосферне повітря.

Найбільшу конкурентоспроможність за 2015 рік також як і в попередньому демонструє ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ», на другому місці ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ", і на третьому – ПАТ «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН». ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ» має найкращі показники за всіма параметрами викидів в атмосферне повітря та відходів виробництва.

За параметрами викидів фактично на такому ж рівні знаходиться ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ", проте з відходами у нього ситуація все ще складніша, відходів достатньо багато ще залишається по підприємству. Однак, якщо взяти до уваги ще й показники викидів та інших факторів, то на другому місці по рейтингу загальної конкурентоспроможності знаходиться Вінницька кондитерська фабрика. Це пояснюється тим, що в 2015 році у неї найкращі показники за параметром власного капіталу, який складає 20% впливу на узагальнюючий показник конкурентоспроможності. На третьому місці знаходиться «Кременчуцька кондитерська фабрика «РОШЕН», яка має найкращі показники собівартості продукції порівняно з іншими підприємствами, а також найменші викиди в атмосферне повітря. Проте з відходами ситуація гірше, особливо з надзвичайно та високо небезпечними. З помірно небезпечними тенденція поліпшилась і показує їх мінімізацію. Значно гірші

показники має Київська кондитерська фабрика «РОШЕН», яка має і великі обсяги відходів, і викидів, а також гірші показники нормалізації власного капіталу. Як бачимо, ПАТ «Кондитерська фабрика «А.В.К.» м. Дніпропетровськ» мала найкращі показники по екологічному фактору в бік значного зменшення відходів.

В результаті приведення показників за окремими роками до узагальнюючого показника конкурентоспроможності кондитерських підприємств з урахуванням екологічного фактора отримуємо наступні показники рівня конкурентоспроможності. (табл. 3.)

Таблиця 3.

Показники конкурентоспроможності кондитерських підприємств з урахуванням екологічного фактору за 2012-2015рр.

Назва підприємства	Рівень конкурентоспроможності по відношенню до ідеалу				Рівень конкурентоспроможності по відношенню до середнього			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ"	0,48	0,40	0,48	0,29	1,24	1,02	1,21	0,87
ПАТ "Вінницька кондитерська фабрика"	0,25	0,29	0,29	0,33	0,66	0,74	0,74	0,98
ПАТ "Кременчуцька кондитерська фабрика "РОШЕН"	0,59	0,54	0,46	0,20	1,55	1,39	1,15	0,58
ПАТ "Київська кондитерська фабрика "РОШЕН"	0,20	0,22	0,24	0,21	0,54	0,55	0,61	0,61
ПАТ "Кондитерська фабрика "А.В.К." м. Дніпропетровськ"	0,39	0,51	0,51	0,67	1,02	1,29	1,29	1,97

Джерело: розраховано автором за даними фінансової і статистичної звітності

Отже, провівши комплексну оцінку конкурентоспроможності кондитерських підприємств України за період 2012-2015 рр., можна графічно зобразити їх динаміку (рис. 1.).

За аналізований період показники конкурентоспроможності кондитерських підприємств мали значні коливання впродовж обраного періоду. Порівняно з показниками 2012 р., показники конкурентоспроможності ПАТ "Кременчуцька кондитерська фабрика "РОШЕН" та ПАТ "Виробниче об'єднання "КОНТІ" 2015 р. мають тенденцію до зниження. Конкурентоспроможність ПАТ "Кондитерська фабрика "А.В.К." м. Дніпропетровськ порівняно з показниками конкурентів, навпаки, має поступову тенденцію до підвищення.

Розрахунок комплексного показника конкурентоспроможності підприємств показав, що на кондитерському ринку України з урахуванням екологічного фактору є один лідер. Так, починаючи з 2012 року ПАТ "Вінницька кондитерська фабрика" по відношенню до лідера має стабільно найкращий показник серед інших підприємств.

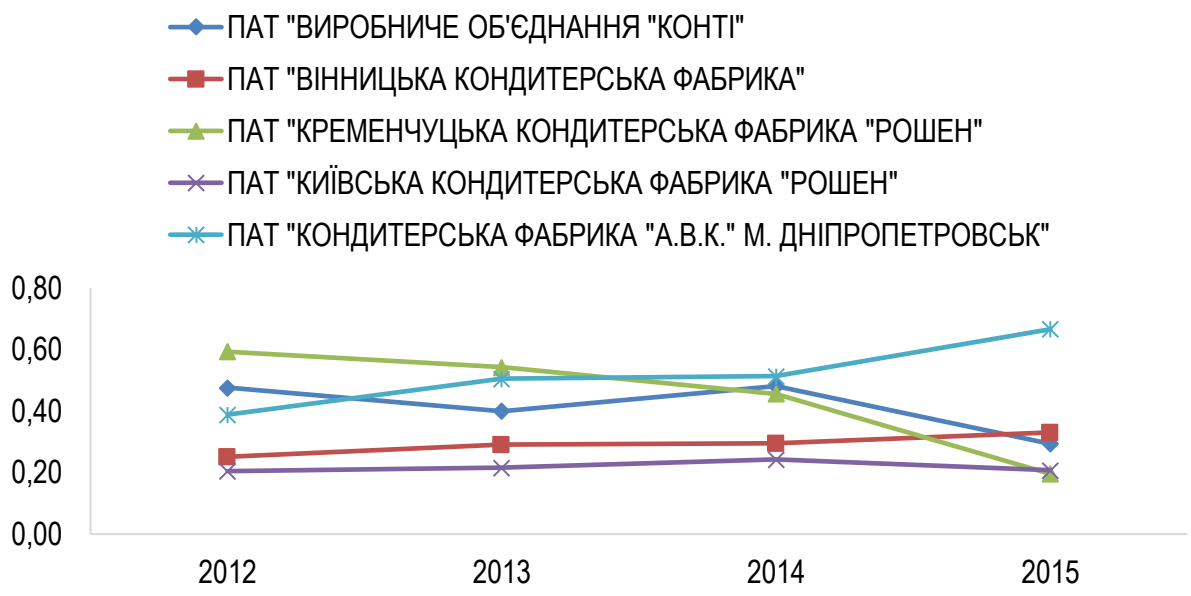

Рис. 1. Динаміка показників конкурентоспроможності кондитерських підприємств України з урахуванням екологічного фактора за 2012-2015 рр.

Загальною тенденцією за досліджуваний період для всіх кондитерських підприємств є зниження комплексного показника конкурентоспроможності, що спричинене зниженням сукупної частки ринку, яку займають досліджувані підприємства. Це зумовлено кризовим періодом для підприємств кондитерської галузі і зростанням показників вагомих екологічних аспектів, таких як викиди в атмосферне повітря та відходи виробництва.

При аналізі значущості характеристик видно, що з 2012 року для підприємства в цілому помітно знижується вплив чистого доходу від реалізації продукції на конкурентоспроможність підприємства, але зростає вплив обсягу відходів. Це зумовлено тим, що через впровадження екологічного менеджменту, показник конкурентоспроможності став менш залежним від обсягів продажу, що зумовлює поступове зниження конкурентоспроможності.

ПАТ "Київська кондитерська фабрика "РОШЕН" має порівняно менший комплексний показник конкурентоспроможності відносно інших конкурентів. Однак, за досліджуваний період цей показник має тенденцію до збільшення. Тенденція зростання по цьому підприємству комплексного показника конкурентоспроможності з урахуванням екологічного фактору пов'язана з впровадженням екологічного менеджменту і відповідно зменшенням негативного впливу на довкілля через викиди та відходи.

Висновки. За отриманими результатами оцінки конкурентоспроможності кондитерських підприємств з урахуванням екологічного фактору можемо побачити стійку тенденцію впливу викидів в атмосферне повітря впродовж 2012-2015 рр. Вагомість викидів в атмосферне повітря на загальний показник конкурентоспроможності складає лише 6% від результуючого впливу. В той же час відходи виробництва досягають до 29% вагомості, що ставить цей показник

визначальним для комплексного показника конкурентоспроможності. Таким чином, оцінивши конкурентоспроможність кондитерських підприємств, можна дійти висновку, що загальна тенденція їх участі на ринку носить спадний характер, що зумовлює зниження частки ринку, яку утримує кожне підприємство. Це пов'язано із зростанням вагомості екологічних факторів в контексті сталого розвитку у загальній конкурентоспроможності.

Література.

1. Портер Майкл. Конкуренция / Пер. с анг. О.Л. Пелявского, А.П. Уриханяна, Е.Л. Усенко, И.А. Шишкиной. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
2. Zanetos Scully. 2017 Global Top 100: Candy Industry's Exclusive List of the Top 100 Confectionery Companies in the World! [Electronic resourse] – Candy Industry, January 27 – Mode of access: 2017https://www.candyindustry.com/articles/87585-the-top-100-candy-companies-in-the-world-in-2017
3. Klaus Schwab. The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Electronic resource] / World Economic Forum – Geneva, 2015. – 561 p. – Mode of access: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2014-15.pdf
4. Харченко Т. Підвищення конкурентоспроможності банківського сектору України на основі впровадження бенчмаркінгу / Т. Харченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Вип. 11. – С. 813–816. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://global-national.in.ua/archive/11-2016/168.pdf
5. Филюк Г.М. Високий рівень монополізації української економіки – бар'єр на шляху підвищення рівня її конкурентоспроможності / Г. Филюк // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки. – 2015. – Вип. 10. – С. 102–109 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnuen_2015_10_19
6. Купалова Г.І. Екологічне підприємництво як невід'ємна складова сталого розвитку України / Галина Іванівна Купалова // Вісник Київського національного університету. – 2011. – No 26. – С. 35-39. – ISSN 1728-2667.
7.

References.

1. Porter Maikl. Konkurentsyia / Per. s anh. O.L. Peliavskoho, A.P. Urykhaniana, E.L. Usenko, Y.A. Shyshkynoi. – M.: Yzdatelskyi dom «Vyliams», 2005. – 608 p.
2. Zanetos Scully. 2017 Global Top 100: Candy Industry's Exclusive List of the Top 100 Confectionery Companies in the World! [Electronic resourse] – Candy Industry, January 27 – Mode of access: 2017https://www.candyindustry.com/articles/87585-the-top-100-candy-companies-in-the-world-in-2017
3. Klaus Schwab. The Global Competitiveness Report 2014-2015 [Electronic resource] / World Economic Forum – Geneva, 2015. – 561 p. – Mode of access: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GCR_Report_2014-15.pdf
4. Kharchenko T. Pidvyshchennia konkurentospromozhnosti bankivskoho sektoru Ukrainy na osnovi vprovadzhennia benchmarkinhu / T. Kharchenko // Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. – 2016. – Vyp. 11. – S. 813–816. – [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : http://global-national.in.ua/archive/11-2016/168.pdf
5. Fyliuk H.M. Vysokyi riven monopolizatsii ukrainskoi ekonomiky – barier na shliakhu pidvyshchennia rivnia yii konkurentospromozhnosti / H. Fyliuk // Visnyk Kamianets-Podilskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Ohiienka. Ekonomichni nauky. – 2015. – Vyp. 10. – P. 102–109 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkpnuen_2015_10_19
6. Kupalova H.I. Ekolohichne pidpryiemnytstvo yak nevidiemna skladova staloho rozvytku Ukrainy / Halyna Ivanivna Kupalova // Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu. – 2011. – No 26. – P. 35-39. – ISSN 1728-2667.

Екатерина Демяненко, аспирант
КНУ имени Тараса Шевченко

АНАЛИЗ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ КОНДИТЕРСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ С УЧЕТОМ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ФАКТОРА

В статье рассматриваются основные значимые экологические аспекты деятельности кондитерских предприятий, исследованы факторы формирования их конкурентоспособности. Проанализирована динамика выбросов и отходов кондитерских предприятий, их значимость в формировании конкурентоспособности. Проанализирована общая конкурентоспособность кондитерских предприятий с учетом экологического фактора в современных условиях.

Ключевые слова: *значимый экологический аспект, экологический фактор, конкурентоспособность, экологический менеджмент.*

Ekaterina Demyanenko, Ph.D Student
Taras Shevchenko National University of Kyiv

ANALYSIS OF CANDY INDUSTRY COMPANIES' COMPETITIVENESS WITH IMPACT OF ENVIRONMENTAL FACTOR

The paper studies major factors and formation of competitiveness of candy industry companies.

Candy industry is one of the most important in spectral structure of economy in Ukraine. It's the most developed among the others; total production of it is more the billion tons per year. It lets to fill the internal market and to be export-oriented. Products of national candy industry are exported to more than fifty countries of the world. Getting the additional competitive advantages requires improving the environmental aspects and competitiveness of candy industry companies. The role of significant environmental aspects for the general competitiveness is discovered. Factors and conditions of competitiveness of the national companies of candy industry are identified. The dynamics of emissions and wastes of confectionery enterprises, their importance in the formation of competitiveness is analyzed. The general competitiveness of the confectionery enterprises with the account of the ecological factor in modern conditions is estimated.

Key words: *significant environmental aspect, environmental factor, competitiveness, environmental management.*